

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพัทลุง

1. ความเป็นมา/พระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง ณ สถานีสูบน้ำบ้านโคกภูแว ตำบลพร่อนและสถานีสูบน้ำตอหลัง ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 9 และ 11 ตุลาคม 2535 สรุปความได้ว่าจะต้องดำเนินการมีอยู่ 2 ส่วนคือ

งานด้านชลประทาน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการแก้ปัญหา ทั้งนี้ ควรมีการพิจารณาวางโครงการและก่อสร้างประตูระบายน้ำในแม่น้ำปากพนัง ณ จุดห่างจากอำเภอปากพนังไปทางทิศใต้ประมาณ 3-5 กิโลเมตร อย่างเร่งด่วน เพื่อป้องกันน้ำเค็มบุกรุกและเก็บกักน้ำดิบสำหรับใช้ผลิตประปาของอำเภอปากพนัง พร้อมทั้งก่อสร้างระบบระบายน้ำออกจากพื้นที่น้ำท่วมลงทะเลให้เร็วที่สุด

งานด้านกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อช่วยเหลือราษฎรในการประกอบอาชีพและพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ควรให้เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งฝ่ายทหารช่วยกันพัฒนาให้เกิดผลควบคู่ไปกับการพัฒนาด้าน แหล่งน้ำ

พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีแหล่งต้นน้ำคือ ทิวเขานครศรีธรรมราช เกือบขนานกับชายฝั่งทะเล โดยมีลักษณะภูมิประเทศ ๓ แบบ คือ ตอนบนของลุ่มน้ำ เป็นที่ลาดชันมากตอนกลาง เป็น ที่ลุ่มต่ำท้องกระทะ มีสภาพเป็นป่าพรุกว้างใหญ่ ตอนล่าง เป็น ที่ราบลุ่มต่ำสู่ชายฝั่ง มีแม่น้ำปากพนังเป็นแม่น้ำสายหลัก ยาวประมาณ ๑๕๖ กิโลเมตรไหลผ่านกลางพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๐ อำเภอ ของ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ อำเภอปากพนัง อำเภอชะอวด อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอจุฬาภรณ์ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอพระพรหม อำเภอเมืองและอำเภอลานสกา ๒ อำเภอ ของ จังหวัดพัทลุง ได้แก่ อำเภอควนขนุน และอำเภอป่าพะยอม ๑ อำเภอ ของ จังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอรະโนตรวม ๗๖ ตำบล ๕๙๙ หมู่บ้าน ประชากร ๕๔๔,๙๑๘ คน พื้นที่ประมาณ ๓,๑๐๐ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๑,๙๓๗,๕๐๐ ไร่ ในจำนวนนี้มีพื้นที่นามากกว่า ๕๐๐,๐๐๐ ไร่

2. การสนองพระราชดำริ/การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

การพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ภาคเกษตรในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เริ่มดำเนินการไปพร้อมกับการก่อสร้างระบบชลประทานมาตั้งแต่ปี 2538 เพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ปรับระบบการผลิตทางการเกษตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ความต้องการของตลาด และมีการกระจายการผลิตในระดับไร่นามากยิ่งขึ้น อนุรักษ์ฟื้นฟูป่าธรรมชาติที่เหลือ และป้องกันแก้ไขปัญหาหมอกพิษจากกิจกรรมทางการเกษตร พร้อมทั้งเสริมสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือของราษฎร องค์กรประชาชน และองค์กรอิสระ ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมายังเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำขาดการบูรณาการ และความร่วมมือจากภาควิชาการ โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน ภาคประชาชน พร้อมทั้งขาดความชัดเจนในการสร้างเครื่องมือการทำงาน และกลไกความร่วมมือในการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ภาคเกษตร

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการบูรณาการ กลไกความร่วมมือ เครือข่าย และประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน การพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ภาคเกษตรในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งสามารถขยายผลสำเร็จของการดำเนินงานการพัฒนาอาชีพ และส่งเสริมรายได้ภาคเกษตรไปสู่พื้นที่อื่นๆ

3. วัตถุประสงค์

3.1 วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

- 1 เพื่อเก็บกักน้ำจืดไว้ใช้ในลำน้ำปากพนังและลำน้ำสาขา รวมทั้งป้องกันการรุกคืบของน้ำเค็มเข้าไป ในพื้นที่เกษตรกรรม
- 2 เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการด้านต่าง ๆ และติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน
- 3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ประสิทธิภาพของมาตรการแก้ไขผลกระทบและนำไปสู่การปรับปรุง มาตรการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และวางแผนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- 4 เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของราษฎร
- 5 เพื่อพัฒนาการประกอบอาชีพและผลผลิตการเกษตรอย่างครบวงจร
- 6 เพื่อกำจัดวัชพืชผักตบชวาให้อยู่ในวงจำกัดที่สามารถควบคุมปริมาณได้
- 7 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในคลองธรรมชาติสายต่าง ๆ
- 8 เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลในระบบยั่งยืนสู่เกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง
- 9 เพื่อเผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานราชการและประชาชนรวมทั้งเป็นสื่อกลางประสานข้อคิดเห็น ทศนคติ ท่าทีของประชาชนในพื้นที่โครงการฯ

3.2 วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

- ๑ เพื่อพัฒนาการผลิตพืช เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยเน้นการพัฒนาการปลูกพืช 9 พืช เป็นหลัก
- ๒ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชเศรษฐกิจ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการซ่อมบำรุงรักษา และการใช้งานเครื่องจักรกลการเกษตร

4. พื้นที่เป้าหมาย

4.1 พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

กลุ่มปลูกพืชปอดสารพิษ

หมู่ที่ 2 ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

4.2 พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

หมู่ที่ 2 ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

5. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

5.1 หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง

5.2 หน่วยงานวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร)

5.2.1 หน่วยงานหลัก : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพัทลุง จังหวัดพัทลุง

6. งบประมาณที่ได้รับ

6.1 งบปกติกรมวิชาการเกษตร

ปี 2559 ได้รับจัดสรรงบประมาณ 100,000 บาท

6.2 งบอื่นๆ (ระบุ)

-

7. ผลการดำเนินงาน

7.1. กิจกรรมศึกษา/ทดสอบ

-

7.2 กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

7.2.1 แปลงต้นแบบ/แปลงสาธิต

กิจกรรมการพัฒนาการผลิตพืชเพื่อเพิ่มรายได้ ดำเนินการปลูกพืชผสมผสาน 9 พืชรอบ ๆ บริเวณบ้าน

- พืชรายได้ (ปลูกเพื่อจำหน่าย ปลูกหลายอย่าง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน)
- พืชอาหาร (ปลูกรอบ ๆ บริเวณบ้านโดยไม่ซื้อ เหลือแจก ส่วนใหญ่จะเป็นพวกผักต่าง ๆ)
- พืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพ (ปลูกไว้เพื่อดูแลสุขภาพเบื้องต้น)
- พืชสมุนไพรกำจัดศัตรูพืช (แทนการใช้สารเคมี)
- พืชอนุรักษ์ดินและน้ำ (ปลูกเพื่อฟื้นฟูดินและรักษาน้ำ)
- พืชอาหารสัตว์ (ปลูกไว้เป็นอาหารของสัตว์ ปลูกบริเวณบ้าน)
- พืชใช้สอย (ปลูกไว้ทำบ้าน หนา ใช้เป็นค้ำปลูกพืช)
- พืชพลังงาน (ปลูกเพื่อไว้พึ่งตนเองด้านพลังงานในอนาคต)
- พืชอนุรักษ์พันธุกรรมท้องถิ่น (ปลูกเพื่อเป็นมรดกให้ลูกหลานได้ศึกษาและเรียนรู้)

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

1. นางวันฉวีดา เกลี้ยงคลิ่ง 105 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
2. นางกาญจนา ทองแก้วเกิด 297/2 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
3. นายสุพัฒน์ ทองมาก 281 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
4. นายละมัย ทองช่วย 15 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
5. นางจำเนียร เรืองเพชร 214 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
6. นางสุนีย์ บุญทอง 58 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
7. นางจรรุวรรณ ขุนวิจิตร 93 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
8. นางสุจิน ศรีทองเพ็ง 22 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
9. นางมะลิวัลย์ สายหนูน 211 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
10. นางเรือง หวังแก้ว 1 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
11. นางบุญเรือน อ่อนทอง 59 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
12. นางเสาวคนธ์ สงแก้ว 23 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
13. นางสมมล บุญชูดำ 181 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
14. นายทวี ด้วงคง 96 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
15. นางระเบียบ บุญทอง 160 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง

ดำเนินการปลูกพืชรายได้ (กล้วยไข่) จำนวน 500 หน่อ

การเตรียมดิน

- ปรับสภาพดินก่อนปลูก

ไถพรวน ตากดินทิ้งไว้ 1 เดือน เพื่อลดการระบาดของศัตรูพืช คราดเก็บวัชพืชออกจากแปลง

วิธีการปลูก

- ใช้หน่อกล้วยที่สมบูรณ์ ลำต้นสูงประมาณ 30 × 50 ซม.
- ระยะปลูกระหว่างแถวและต้น 2 × 2 เมตร
- ขุดหลุมปลูกขนาด 50 × 50 × 50 ซม.
- รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอก อัตรา 5 กก./หลุม
- วางหน่อพันธุ์ที่ก้นหลุมให้ลึกประมาณ 25 ซม.
- กลบดินที่เหลือลงในหลุม กดดินบริเวณโคนต้นให้แน่น

- รดน้ำให้ชุ่ม

การดูแลรักษา

- ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 1 ครั้ง ก่อนปลูก และใส่ปุ๋ยเคมี 4 ครั้ง
- ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 หลังปลูก 1 เดือน และ 3 เดือน เป็นระยะที่กล้วยมีการเจริญเติบโตทางลำต้น ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 125 – 250 กรัม/ต้น/ครั้ง
- ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 หลังปลูก 5 เดือน และ 7 เดือน เป็นระยะที่กล้วยเริ่มให้ผลผลิต ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 12-12-24 อัตรา 125 – 250 กรัม/ต้น/ครั้ง
- ปุ๋ยเคมีใส่โดยโรยห่างต้นประมาณ 30 ซม. แล้วพรวนดินกลบ

การตัดแต่งและดูแลต้นกล้วย

- หลังปลูกกล้วย 1 เดือน พรวนดินให้ดินโปร่ง เก็บความชื้นได้มาก และคายหญ้าสม่ำเสมอ
- พูนโคนในขณะที่คายหญ้าและพรวนดิน
- การแต่งหน่อ หลังจากปลูกกล้วยประมาณ 5 เดือน แต่งหน่อตามเพื่อให้ต้นแม่สมบูรณ์ โดยใช้มีดยาวปลายขอ เรียกว่า “มีดขอ” ปาดเป็นรอยเฉียงตัดเฉียง ทำต้นเอียงทำมุม 45 องศา กับลำต้น โดยรอยปาดด้านล่างอยู่สูงจากโคนต้น ประมาณ 10-15 ซม. หลังจากนั้น 20-30 วัน ทำการปาดหน่อครั้งที่ 2 ให้รอยปาดอยู่ที่ทิศทางตรงข้ามกับรอยปาดครั้งแรก และให้รอยปาดมุมล่างสุดอยู่สูงจากโคนประมาณ 20-25 ซม. ทำการแต่งหน่อต่อไปจนกว่าถึงเวลาที่เหมาะสม และปล่อยหน่อให้เจริญเติบโตเป็นต้นกล้วย หรืออาจขุดหน่อไปปลูกใหม่หรือขายต่อไป

ดำเนินการปลูกมะนาวพันธุ์แป้นพิจิตร1 จำนวน 150 ต้น

ปลูกมะนาวพันธุ์แป้นพิจิตร1 จำนวน 150 ต้น พร้อมปฏิบัติดูแลรักษา กำจัดวัชพืชพร้อมใส่ปุ๋ย

7.2.2 การฝึกอบรม

- ฝึกอบรมเกษตรกร หลักสูตร “การปลูกพืชแบบผสมผสานและพืชเศรษฐกิจ” วันที่ 29 มิถุนายน 2559 ณ ที่ทำการกลุ่มผักปลอดสารพิษ 105 ม.2 บ้านห้วยหลุด ต.ลานข่อย อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 50 ราย เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น จำนวน 50 ราย

7.2.3 การเป็นวิทยากร

-

7.2.4 การผลิตสื่อ/สื่อดิจิทัล

-

7.2.5 การจัดนิทรรศการ

-
7.3 กิจกรรมผลิตและการขยายพันธุ์พืช

-
7.4 การประสานงาน ติดตามและรายงานผล

- ติดตามการจัดทำแปลงพร้อมให้คำแนะนำการปฏิบัติดูแลรักษา
- ติดตามการปลูกพืชเศรษฐกิจ (กล้วยไข่) และพืชรายได้พร้อมกับการปฏิบัติดูแลรักษา

8 ผลสำเร็จ/ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- เก็บข้อมูลการปลูกพืช

9 ปัญหา/อุปสรรค

- งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนาเกษตรกร

10. ภาคผนวก-รูปภาพโครงการ/กิจกรรมโครงการ

ภาพกิจกรรมการปลูกพืช

ฝึกอบรมหลักสูตร “การปลูกพืชแบบผสมผสานและพืชเศรษฐกิจ”